

Statenmededeling

Onderwerp

Aanpak aardgasvrije wijken

Datum

23 oktober 2018

Documentnummer

GS: 4424916

PS: 4432386

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Kennisnemen van

Stand van zaken aanpak aardgasvrije wijken in Brabant.

Aanleiding

Wij willen uw Staten graag informeren over hoe wij gemeenten in Brabant willen ondersteunen op weg naar aardgasvrije wijken.

De verduurzaming van de gebouwde omgeving is een van de pijlers van ons uitvoeringsprogramma energie. Het Rijk heeft in de vorming van een Klimaatakkoord de gebouwde omgeving omarmd als een van de 'tafels'. De gemeenten staan aan de lat voor de uitvoering. Zij werken aan 'wijkwarmteplannen'. Dat zijn plannen waarin per wijk staat beschreven hoe de wijk aan warmte komt, als alternatief voor aardgas. In 2021 moeten de plannen zijn vastgesteld. Het uiteindelijke doel is dat in 2050 alle woningen van het gas af zijn.

Deze statenmededeling gaat over de rol die wij als provincie zien in de transitie naar woonwijken met huizen die van het gas afgesloten zijn, en op een andere manier warmte krijgen in hun woning.

Bevoegdheid

Hierbij informeren wij uw Staten in het kader van uw controlerende rol.

Kernboodschap

- 1. Het rijk ondersteunt drie wijken in Brabant in haar 'proeftuin aardgasvrije wijken'.*

Het ministerie van BZK nodigde gemeenten in het voorjaar 2018 uit om mee te doen aan de aanvraag proeftuin aardgasvrije wijken. 75 Nederlandse gemeenten reageerden. Negen gemeenten uit Brabant stuurden hun plan in: Breda, Tilburg, Helmond, Eindhoven, Bergen op Zoom, Roosendaal, Drimmelen, Heusden en Boxmeer.

Datum

23 oktober 2018

Documentnummer

GS: 4424916

PS: 4432386

In deze proeftuin gaan gemeenten samen met hulp van BZK leren hoe ze met bewoners, bedrijven, vastgoedeigenaren, woningcorporaties, netbeheerders, energieleveranciers en andere betrokken partijen een bestaande wijk succesvol 'van het aardgas af kunnen halen'. En hoe met aardgasvrije wijken de woon- en leefomgeving verbeterd kan worden, de energierekening betaalbaar kan blijven, en hoe de aanpak op een kosteneffectieve wijze kan worden uitgerold en opgeschaald.

Op 1 oktober jl. maakte BZK bekend dat er drie Brabantse gemeenten financiële steun krijgen: Drimmelen, Eindhoven en Tilburg.

2. Wij ondersteunen gemeenten met drie zaken: een aanspreekpunt in de regio, een warmtebronnenregister en een Expertiseteam.

Hieronder beschrijven we waar we als provincie op inzetten. Wij zijn tot deze aanpak gekomen, doordat wij gemeenten hebben gevraagd naar waar zij het meest behoefte aan hebben op dit moment. We hebben ambtelijk en bestuurlijk gesproken met Enexis/ Enpuls, met de B5-gemeenten, de midsize gemeenten en met kleinere gemeenten. Belangrijke uitdagingen die genoemd werden zijn: sociaal draagvlak als voorwaarde voor succes, betaalbaarheid van de opgave, kennis en expertise én beschikbare capaciteit die nodig is voor het opschalen van de uitvoering.

Bij de behandeling van de perspectiefnota hebben uw Staten een motie aangenomen, waarin u GS oproept niet alleen de B5-gemeenten te steunen, maar ook te kijken naar bijvoorbeeld de midsize gemeenten. Daarin vonden wij steun in een aanpak die naast het bestuurlijk commitment, dat wij met B5-gemeenten in de Stedelijke Agenda Brabantstad hebben verankerd, ook te kijken hoe we de rest van de Brabantse gemeenten kunnen steunen in deze complexe zoektocht.

2.1 Een aanspreekpunt in de regio

De gemeenten werken samen in de vier Brabantse regio's aan regionale energiestrategieën (RES'sen), zoals uw Staten weten. De gebouwde omgeving is een belangrijk onderdeel van de RES. De regio's moeten elk medio 2019 een 'bod' uitbrengen, waarbij ze bij het Rijk aangeven hoe zij CO2 gaan reduceren.

Wij zorgen voor een aanspreekpunt per regio (een regiocoördinator), die specifiek adviseert op de gebouwde omgeving. Dit viertal werkt in de regio, mét

gemeenten, en levert denkkracht. De coördinatoren zorgen samen met gemeenten en partners voor het ontwikkelen van concrete en/of innovatieve plannen aardgasvrij. Waar nodig zoeken zij hulp in het geval er sprake is van een specifieke kennisbehoefte. Zij zijn de schakel tussen de regio's en het Expertiseteam.

Datum

23 oktober 2018

Documentnummer

GS: 4424916

PS: 4432386

2.2 Een warmtebronnenregister

We maken een Brabants warmtebronnenregister. Dat is een register waarin o.a. informatie staat over locatie, aard, duurzaamheid en capaciteit van een warmtebron in Brabant. Het vormt de basis voor alle gemeentelijke stakeholders en regio's. Het voordeel van één register is, dat er inzicht en overzicht ontstaat. Zo kunnen gemeenten een goede start maken met het opstellen van de gemeentelijke wijkwarmteplannen. Wij werken nauw samen met de netbeheerder Enexis, aangezien de netbeheerder een belangrijke informatiebron voor gemeenten is waar het gaat om zaken als leeftijd en capaciteit van het elektriciteits- en gasnetwerk, en haalbaarheid en planning van aanpassing van netwerken.

2.3 Een expertiseteam

We zorgen voor de komst van een expertiseteam. Dit team staat ter beschikking aan gemeenten met vragen. Onder het motto 'lerend stappen zetten' bouwen we aan een inhoudelijk kennis- en expertteam dat op afroep beschikbaar en inzetbaar is.

Zo ontstaat een vliegwiel om kennis binnen Brabant te verspreiden en versnelling op aardgasvrij te realiseren. Het expertiseteam gaat o.a. inzoomen op knelpunten in de gebouwde omgeving en draagt bij aan structurele oplossingen.

Het team maakt tevens gebruik van het landelijk Kenniscentrum aardgasvrij in oprichting, en kijkt waar we de krachten kunnen bundelen en kennis kunnen delen om efficiënt stappen te zetten bij de Brabantse aanpak aardgasvrije wijken. Op dit moment zijn we aan de slag om het team te bouwen.

Wij onderzoeken (mede met de kennis die dit team op gaat doen) of en in welke situaties een financiële bijdrage vanuit de provincie tot een wezenlijke versnelling kan leiden in de totstandkoming van aardgasvrije wijken. Hier komen wij op terug in het eerste kwartaal 2019.

3. Naast deze nieuwe aanpak, werken wij al op meerdere fronten aan de totstandkoming van aardgasvrije wijken.

Vanuit onze lijn 'sociale innovatie' ondersteunen wij bijvoorbeeld een werkgroep van inwoners in Hedikhuizen (Heusden) om tot een energieneutraal dorp te

komen. Ook vanuit de lijn industrie dragen we bij aan aardgasvrije wijken. In Energyweb XL, waarbij restwarmte van industrieterrein Moerdijk getransporteerd wordt naar de glastuinbouw in Nieuw-Prinsenland, onderzoeken we in de doorontwikkeling van deze warmtekoppeling of er ook huizen kunnen aantakken. Daarnaast zetten we met de komst van Geothermie BV in op het versnellen van de komst van geothermiebronnen in Brabant. Bovendien levert aardgasvrije wijken een substantiële impuls aan het verduurzamen van de Brabantse woningvoorraad. Deels zullen aardgasvrij en nul-op-de-meter hand in hand gaan en ten minste wordt de stap naar een Nul-op-de-meter woning makkelijker te zetten.

Datum

23 oktober 2018

Documentnummer

GS: 4424916

PS: 4432386

Consequenties

De opgave aardgasvrije wijken is nieuw, omvangrijk en complex. Het heeft tevens raakvlakken met andere opgaven zoals Wonen, Sociale Innovatie en Digitalisering. Onze inzet om gemeenten bij deze opgave te steunen en te faciliteren en tegelijkertijd de gemeenten te stimuleren is onder andere afhankelijk van vele externe factoren: draagvlak bij bewoners, beschikbare middelen bij de stakeholders, marktwerking, economische factoren, etc.

Daarnaast bestaat er nog geen blauwdruk voor de weg naar aardgasvrije wijken. De kennis en ervaring om de bestaande gebouwde omgeving te verduurzamen is bovendien op vele fronten nog versnipperd. Daarom zetten wij in op een lerend proces waarbij successen en fouten gebruikt worden om kennis verder te ontwikkelen.

Europese en internationale zaken

We zijn in overleg met Stimulus over de nieuwe call (4F) van het Europese subsidieprogramma OPZuid. Daarin zoeken we in samenspraak naar kansen om innovatieve aspecten voor de gebouwde omgeving mogelijk te laten co-financieren. De leereffecten uit het Europese project Smile (Sociaal-Maatschappelijke Innovatie Labs Energieneutrale woningvoorraad Midden-Brabant, 2017-2020) brengen wij in, in onze aanpak.

Communicatie

In aanloop naar deze Statenmededeling is meerdere keren overleg geweest met Enexis/Enpuls en met een afvaardiging van de Brabantse gemeenten. Dit heeft geresulteerd in inzicht in de behoefte van gemeenten met name voor ondersteuning op het gebied van kennis, expertise en capaciteit (dat laatste geldt met name voor de kleinere gemeenten). Aangezien de aanpak zich richt op de gemeenten via de regionale lijn is de eerstvolgende stap om de Brabantse gemeenten en regio's hierover te informeren.

Financiën

De kosten van de hiervoor omschreven activiteiten komen uit op ca. € 1,25 miljoen. De kosten worden gedekt uit de bestuursakkoord middelen die beschikbaar gesteld zijn voor het Uitvoeringsprogramma Energie.

Vervolg

Wij informeren uw Staten opnieuw eerste kwartaal 2019.

Gedeputeerde Staten van Noord Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

Opdrachtgever: mevrouw N. Wester, (073) 681 27 02, nwester@brabant.nl.

Opdrachtnemer: mevrouw M.M.R. Lammineur, (073) 681 27 31,
mlammineur@brabant.nl.

Datum

23 oktober 2018

Documentnummer

GS: 4424916

PS: 4432386